

Biserica și Școala

ai bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

REȚUL ABONAMENTULUI.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

Pentru Austro-Ungaria:
 un an 10 cor. — pe $\frac{1}{2}$ an 5 cor.
 pentru România și străinătate:
 un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
 cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
 8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

„BISERICA și ȘCOALA“
 Ear banii de prenumerațiune la
 TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

Moment istoric.

În ziua de 10 Mai a. c. se deschide Expoziția
 de la București, pentru prăznuirea domniei de
 1800 ani a gloriosului rege Carol I. și 1800 ani dela
 nașterea neamului românesc. Cu această ocaziune frații
 din Regatul vecin vor căuta să dea măsura
 rezultatului realizat până în prezent de tînărul stat
 românesc dar vigurosului popor.

În legătură cu acest incident, comisariatul „Expo-
 zitiunii“ a început să publice un buletin, relativ la orându-
 rea ce se face pentru expoziție. Fiind o parte din aceste
 buletine de interes cultural, general pentru noi, credem
 că este de prisos, și din contră, este binevenit pentru
 cititorii noștri, să le dăm câte-va eșchete din rându-
 irea din cestiune.

Lăsăm dar să urmeze circulara relativă la „Geniul
 și militar, arhitectura, mijloacele de transport,
 și arta“ (României).

Secțiunea aceasta este de sigur una din cele
 mai importante din câte va avea viitoarea Ex-
 pozițiune.

Descendenții ai Romanilor, popor ce a lăsat
 odată suprafața pământului lucrări uimitoare,
 din punctul de vedere al geniului militar
 și al celui civil, ne-am așteptă ca, în țările
 noastre, să găsim continuitatea acestor
 trăsături caracteristice marelui popor.

Nenorocirea a făcut însă, că îndată după
 cucerirea noastră în Dacia, în timp de aproape
 200 ani, adevărate puhoai de barbari, revăru-
 tându-se asupra Europei, au strivit tot ce stră-
 dăniile noastre putuseră începe și au oprit în urmă
 dezvoltarea viață socială cu un caracter impunător.

Pământul țării noastre e semănat totuși de
 ruinele care serveau cu siguranță pentru telegrafia
 optică, drept călăuze, sau pentru a menține în
 contact lor mormintele oamenilor de seamă.

Valuri de pământ, pe întinderi cari uimesc,
 sau pentru a ne apăra în contra vecinilor bar-
 barici, lagăre întărite, numeroase și variate, se găsesc

pretutindeni; șosele, cari impun prin lungimea lor și
 prin soliditatea cu care au fost construite, braz-
 dează țara, căutând toate a trece dela Dunare în
 Transilvania.

Templuri înălțate credinței sunt numeroase
 și cu deosebire sunt de reamintit pietrele morm-
 nântale cu anumite inscripțiuni.

Ca dovadă că viața Romană nu a fost cu-
 prinsă în Dacia numai între domniile lui Traian
 și Aurelian, nu avem decât a privi un singur
 punct: cetatea Romula (Reșca) de lângă Caraș.
 Dacă nu am considera decât vastul cimitir cu
 numeroasele sale sarcofagii de piatră de Nico-
 pole, încă rămânem uimiți de avuția și arta ce
 a domnit acolo.

Cărămizi variate, dintre cari unele rotunde
 pentru coloane, capiteluri sculptate admirabil cu
 vișe cu struguri, o statuie de bronz a lui Jupiter,
 felurite sculpturi în piatră, obiecte de cea mai
 fină teracotă, caracteristice vieții romane (Phallus),
 ornamente rari și foarte scumpe ce s'au găsit
 cu profuziune, camee și monede nenumerate,
 toate dovedesc că orașul a trebuit să dureze
 câteva secole.

Monumentul dela Adam-Klisi, falnic și im-
 punător, d'imprenă cu orașul ascuns în apro-
 piere, ne dovedesc același lucru pentru Dobrogea.

E dureros a spune însă, că acest monument
 de seamă, care a fost respectat de toți barbarii
 și în urmă până și de Turci, l'am distrus noi
 înșine.

Am încredințat, ca în curând el să fie restau-
 rat acolo unde a fost ridicat de strămoșii noștri,
 în mijlocul unui frumos parc — pădure de 2000
 h. a. — ce va trebui creat în jurul său, și unit
 printr'un crâmpel de linie ferată cu Medgidia.
 Vom avea astfel în țara noastră cel mai frumos
 monument roman, după columna lui Traian; iar
 după Pompei, Herculenum și ruinele din Tunis,
 vom avea și noi ruinele impunătoare ale unui

oras, care va arăta și mai mult viața publică și privată a străbunilor noștri.

Va exista astfel în România o localitate, care va interesa și lumea străină în un mod deosebit și care va vorbi de originea noastră și de viața romană în Dobrogea.

Ruine de aproape 1000 ani sunt însă puține în țara noastră și nu putem să cităm decât cetatea Neamțului, datorită cavalerilor Teutoni, și care a fost refăcută cu deosebire sub Ștefan-cel-Mare.

Cu Alexandru-cel-Bun, în Moldova și cu Mircea în Muntenia, bisericile încep să se înalte în mod maiestros în țara noastră. Ele ajung punctul culminant sub Ștefan-cel-Mare și Vasilie Lupu în Moldova, sub Neagoe-Vodă și Matei Basarab în Muntenia.

Dintre biserici tot ne-au mai rămas în picioare câte-va; erau așa de maiestroase, că înșiși vrăjmașii, ezitau a le rade de pe fața pământului, și în ori-ce caz, după ce aceștia le profanau sau ardeau, ele erau reconstituite mai totdeauna de credincioși.

Nu tot astfel a stat lucrul cu cetățile, cu palatele și cu casele străbunilor noștri.

Numai temelile numeroaselor palate ale lui Ștefan-cel-Mare se mai cunosc.

La Suceava s'a înființat pe ele mahalaua ovreiască; la Piatra le-au desființat cu ocaziunea clădirii gimnasiului; la Hârlău, primăria aruncă latrinele publice în pivnițele lor; la Vaslui abia mai apar în o proprietate particulară; pretutindeni profanațiune și lipsă de atențiune.

Palatul lui Mircea dela Cozia găzduia criminalii, ca și mănăstirea Bisericiani din Moldova. — În capitala țării chiar, locuința lui Mihai-Viteazul a fost în parte acoperită de arhivele Statului, fără ca nimeni să se fi gândit la restaurațiunea sau scoaterea planului ei, iar la Târgoviște abia se mai văd urmele palatului aceluias Voevod.

Ruinele palatului lui Brâncoveanu de la Potlogi, se desființează pe zi ce trece și numai casa lui Matei Basarab dela Brebu din Prahova, a fost ceva mai respectată păstrându-se mai bine; nemuritorul Davila, găzdui într'însa multă vreme fetele azilului Elena Doamna.

Ruinele cetății lui Tepeș, mărețe și impunătoare, sunt cu desăvârșire în dărăpănare.

Numai cetatea Sucevei, grație lui Romstorfer, a fost curățită și întărită, făcându-se un mic muzeu cu cele găsite în cuprinsul ei. Ca lucrări de artă, câte-va poduri se mai cunosc încă dela Ștefan-cel-Mare.

Iată bilanțul trecutului.

Peste tot dovadă de destoinicie și pricepere, peste tot dorința de a se afirma, pe vremuri, la viața liniștită și prosperă prin muncă și cre-

dință; dar pretutindeni lucrările lor desprinse prin foc și sabie de aceia ce, tinzând la noi, au reușit să ne spulbere numai mințile, dar nu să ne desființeze și neamul.

Cultul trecutului s'a dezvoltat în noi odată cu redesteptarea noastră națională.

Odată cu Domniile pământene, dela încoace, atențiunea celor mai cu cap și cu inimă fu atrasă de ruinele noastre sfinte.

Dar așa de numeroase erau ele, așa de pregătiți eram noi, și așa de slabe mijloacele care dispuneam, încât cu cea mai mare voință nu se putea face decât foarte puțin.

Trecură 60 de ani în care se făcuseră puțin, ba adesea și rău și numai de 20 ani încoace, sub domnia M. S. Regelui noastre, numeroase fură bisericile mărețe ale trecutului nostru, care au fost restaurate și foarte frumoase acele ce din nou s'au înălțat către cer pe toată fața țării, dela munte până la mare.

Caracteristica romană s'a păstrat în neamul nostru, cu tot trecutul de nesigură și de distrugere și acei cari nu au destulă credință în ceea ce spun, gândească-se că acum 40 de ani, în țara noastră, postele și telegrafele, de abia luate din țările austriacilor, se aflau totuși în mâna străinilor. Străini erau inginerii hotarnici, străini erau oamenii de ori-ce natură și arhitecții cari ne ridicau lodeau monumentele sfinte.

Și totuși, mulțămită lui Dumnezeu, după 20 ani de voință și munca din noi, în țara noastră, inginerii români s'au deosebit mai și în modul cel mai suprinzător și laudabil.

Țara e acoperită de șosele și linii ferate, totite priceperii lor.

Valea sălbatică a Jiului, care a oprit pe romani în mersul lor, silindu-i să se scurteze, a fost strădată de un pod. Castrul din Bumbești, peste munte în Transilvania, astăzi este pătrunsă de cea mai frumoasă cale, cu numeroase poduri în beton armat.

Podul peste Dunăre dela Severin, dela Apolodor, fu întrecut prin altul mai mare și mai neleagă cu Constanța.

Căile noastre de comunicație și servicii noastre telegrafice, telefonice și poștale sunt în stare bună, serviciul maritim în stare proastă, căile ferate române nu lasă mult de dorit.

În ce privește armata, trecutul nostru departe de a nu alcătui un titlu de mândrie pentru noi.

Nu numai curajul, dar și priceperii caracterizat acele timpuri.

Arcurile și arcașii noștri erau renumiți în poporul a păstrat încă amintirea lor, astăzi în satul Șetrite din Prahova, sătenii mai încă ză arcuri pentru copiii lor, ca și în câte-va din județul Iașului.

Tunurile lui Petru Rareș erau renumite și țara noastră eră trimisă în Polonia.

Artileria noastră la Plevna și purtarea solilor în războiul Independenței au dat dovadă de sânge curge încă în vinele noastre.

În ce privește prezentul, grație arsenalului, tehnicii și fabricii de iarbă de pușcă fără fum Cațelu, precum și diferitelor ateliere și fabrici de confecțiuni, multe din obiectele indispensabile țării se lucrează în țară.

În ce privește geniul civil și militar, secția de față va cuprinde următoarele părți:

Material, aparate și proceduri de inginerie, lectură, mecanică, etc.

Modeluri, planuri, desene și fotografii.

Lucrările de artă executate sau proiectate.

Școli speciale.

Din acest punct de vedere se vor face lucrări de beton în incinta Expozițiunii, și anume: un pod cu o deschidere largă pentru pietoni și căruți, și arenele romane, cari vor cuprinde până la 4.000 persoane.

O clădire destinată pentru muzeul permanent, va fi construită, inspirându-ne în ornatarea ei de motive din țara românească. Ni s'ar reconstitui o colă și un turn vechiu de țărâni, iar restul construcțiilor trecătoare, avea în mare parte, caracterul construcțiilor române.

De asemenea, se vor expune diferite aparate și cu deosebire aparate electrice sau pentru telefonie, lucrate la noi atât de direcțiunea telegrafică și poștelor, cât și de particulari.

Vom mai avea încă:

Circulațiunea pe apă și pe uscat; aerostatica.

Direcțiunea generală a Căilor Ferate Române.

Întreprinderile particulare.

Școlile particulare.

În ce privește în special armata, se vor expune: scrieri, arme, haine, modele pentru țărâni, de uscat și de apă.

Industria, fabricile și atelierele armatei: armamentul militar.

O baterie, și anume cea care la 1877 a fost în Calafat și din care s'a tras primul foc de țărâni față de M. S. Regele, va fi reconstituită după planul aceleia din timpul războiului și va avea în ea aceleași tunuri.

Rezultă dar, că toate serviciile publice referitoare la lucrările de geniu civil și militar, la telefonie și electricitate, precum și la mijloacele de transport, precum și acele dependente de armamentul de război, sunt ținute să se gătească în activitatea lor, pentru ca astfel țara să poată vedea starea lor înfloritoare și să aibă încrederea de a fi convinsă că enormele sacri-

ficii ce face, sunt răsplătite prin o muncă serioasă și pricepută.

O circulară specială va fi totuși adresată ministerelor sau institutelor speciale, de și cred că și fără de aceasta ele vor lua dispozițiunile necesare din vreme, căci nici o scuza nu poate să acopere greșeala neactivității și compromiterii demnității Statului în această mare manifestare a stărei noastre actuale.

Marele număr al inginerilor și arhitecților, al mecanicilor și al caselor sau societăților cari trăesc din ramurile prevăzute mai sus, etc., sunt rugați a dovedi activitatea lor în acelaș mod.

Pe lângă obiecte în natură, fotografii, planuri, devize, dări de seamă și publicațiuni speciale, toți acești exponanți vor trebui să se gândească în prima linie, nu a căuta să expună lucruri surprinzătoare, dar:

1. De a expune obiecte fabricate în mod curent, cu o întrebuințare zilnică;

2. Indicațiuni asupra modului întrebuințării și prețurile de vânzare;

3. A nu uita caracterul instructiv al Expozițiunii, astfel încât aparatele principale să poată funcționa în fața publicului și în acelaș timp să arate alături și bucățile din cari sunt alcătuite.

Comisariatul General așteaptă cât mai neîntârziat ca cei interesați să indice cât mai curând dacă expun pe seama lor, sau în pavilionul special, și care este suprafața de care au nevoie în oricare din aceste cazuri.

Stilul.*

Noi știm, că dintre toate fenomenele, acele ce ne interesează mai mult pe noi oamenii, sunt mișcările sufletesti ale-omului. Un spirit paradoxal ar putea îndrăzni să spună că sunt două lumi întregi, două universuri. O picătură de rouă limpede, ce cade din înălțimile senine, în drumul ei către pământul din care a fost sorbită în sus, reflectă din pereții-i tot văzduhul larg. Ceea-ce, dela pereții acestei infime sfere reflectoare, este fără margini în afară, se adâncește în năuntru ei, afundându-se iarăși fără margini. Acolo în strâmtul fund, ca și afară în larg, sunt iarăși totii sorii, toți luceferii, toate stelele și calea robilor. Dela pereții ei, în afară o nemărginită — lume, o altă nemărginită lume în năuntru: margine nu e în afară și ori încotro; asemenea în năuntru, de-a îndărătele și ori încotro, margine nu e.

Așa este și sufletul omenesc, ca bobul de rouă; o infimă oglindă cu cunoștința absurdei adâncimi proprii — în afară-i și înainte-i ori încotro, infinitul mare, în năuntru și de-a îndărătele, infinitul mic. Intre aceste două infinituri, între aceste două lumi, e o ciudată și

*) Din „Școala Română“.

grozavă deosebire: pe când infinitul mare este ideal deși palpabil, infinitul mic este, singurul real deși impalpabil. Căzând din înălțimi, oglinda de rouă, în drumul ei, schimbă perspectiva interioară după punctele liniei sale de cădere; asemenea și sufletul nostru, în trecerea-i schimbă în adâncimile sale lumea din năuntru după schimbările lumii din afară.

Câți stropi de rouă între cer și pământ, atâtea oglinzi mișcătoare și atâtea ceruri asemenea — câți oameni atâtea suflete și tot atâtea lumi.

Și iată dar de ce, mai mult decât tot universul cel mare, ne interesează universul cel mic, fiindcă cu cât cel dintâiu se înalță și se depărtează tot mai mult de noi, cu atât cel de al doilea se adâncește și ne pătrunde; unul se întinde, celălalt se strânge, unul este, celălalt suntem, — estele acela e o idee numai, acest suntem ni-i singura realitate posibilă.

Așa, pentru înțelesul omului nu-i nimic mai important decât înțelesul omului, fiindcă, prin comunicarea înțelesului la înțeles, realitatea se potențiază. Infinitul palpabil, dar ideal, se adâncește în oglinda sferică și devine infinitul impalpabil, dar real. Dar, oglindit acumă dintr'o oglindă într'alta? O a doua adâncime, o altă lume și mai impalpabilă, dar cu atât mai reală. Să luăm două oglinzi sferice: soarele uriaș se strânge în adâncimile uneia ca un punct; din cea dintâiu, acest punct, se adâncește încă odată în a doua, și când a ajuns ca vârful acului de albină, atunci aruncă în focarul de reflexie cea mai întinsă lumină și căldură.

Toate aceste schimbări, toate aceste raporturi — între infinitul mare și infinitul mic, și apoi între acesta devenit la rândul-i mare, și cel de al treilea, care-l potențiază la rândul-i mare totdeauna măsuri fatale, din care nu se ese. Fie oglinda imperfect sferică neregulată, daformată, burdușită, ori cum colorată, ea își va păstra ca atare totdeauna același mod de oglindire — totdeauna va fi un echilibru, un chip constant de raporturi între ce și cum se oglindește.

Dar unde ne ducem cu atâtea ciudate digresii fără disciplină? Ne depărtăm prea tare de obiectul vorbirii noastre, de stil!... Din contră, iată, că am ajuns tocmai la dânsul.

Precum stropul de rouă cade, cade mereu căutând odihnă, asemenea căutând odihnă trece, mereu trece sufletul omului. Și el e o oglindă sferică, vecinic în mișcare, rotindu-se pe axa ei și mergând prin spațiu ca și corpurile cerești. Schimbând mereu punctul de perspectivă, echilibrul nestabil și un punct constant de raport între cum și ce oglindește, îi sunt neapărate ca să poată oglindi.

Pentru aceasta — pentru a putea păstra echilibrul, trebuie, atât în rotirea cât și în mersul său, să stăpânească ritmul porhirii inițiale, ale cărui faze de accelerare sau domolire, de odihnă sau de precipitare să se facă gradat și oblu, iar nu smuncit și sdruncinat, pentru ca să nu se strice oglinda fără ași putea îndeplini menirea... Numai așa poate comunica, la

rându-i, limpede imaginile, ce le primește dintr'una unei alte oglinzi similare, cu care în treacă și se reflectă în această scurtă plimbare prin lumina stărilor. Ritmul — iată esența stilului.

*

Mișcările lumii imprimă și sufletului nostru corespunzătoare, și între aceste două serii de raporturi trebuie să fie de un chip totdeauna constant, fără de acesta, echilibrul nestabil, de care am vorbit nu s'ar mai putea menține, iar înțelesul nostru nu ar deveni imposibil.

Când ne aflăm în fața unei lucrări de artă, menul mișcării noastre sufletești se îndoieste. Sufletul nostru este soliciat la o îndoită legănare, și cât mai necesar devine echilibrul nestabil, pentru păstrarea chipului constant de raporturi între real și posibil.

Pe complexa claviatură a unei imense orgi titan mustru-organist lucrează, fără un moment de repaos, un preludiu chaotic fără soluțiune. Toate rile majore și minore, toate modulările posibile, imposibile, cari n'au secret pentru dânsul, se desfășoară de-a pururi pe simțitoarele clape, și toate după niște legi pe care el nu le poate călca nici odată, și voește să spargă minunatul instrument. În acest preludiu, el își cântă șie-și, se înțelege și se place pe sine.

Dar iată că un mititel gnom se furișează pe coatele maestrului. Printre degetele titanului, el joacă de colo până colo pe complexa claviatură, și el își vâră și el mâinile; nimereste deschizându-le atângând și el cu dibăcie clapele, fără să supere de puțin, în fuga jocului degetele marelui, suprapune seriei de acorduri ale preludiului o melodie care, fiindcă e resultanta acestuia, este în vește cu aceasta, e realizarea lui posibilă și necesară.

Ce cuminte, ce dibaci, ce înzestrat este gnomul! Mai ales trebuie să fie gnomul, pentru ca să nu se facă fără greș un așa minunat tour de force!

Ei! Sufletul meu e orga misterioasă; titanul preludiază fără un moment de repaos până gnomul pierde puterea de a mai scoate măcar o notă din lumea; iar gnomul ești tu, tu poetul, tu artistul.

La seama bine, gnomule! la seamă bine dintr'una precis, la înțelesul adânc, la ritmul susținut veștelui titanice, și improvisează-ți în cunoștință veștelui clară. Mai ales, ferește-te nu cumva să atingi note foarte simțitoare ale marelui tău acompaniament necăjit că i-ai deranjat lucrarea proprie, s'ar putea pe tine făcându-ți cântarea ta, printr'un acord ținut, monstruoasă, absurdă, imposibilă.

Te povățuesc, dacă ești agiamiu, nu-ți vâră mâinile pe o claviatură așa de sensibilă, printr'una tele unui așa de statornic și absolut maestru.

Când din sufletul meu, cum e legănat în mișcarea lumii, tu, poet sau artist, voești să faci un acord nou, nu trebuie să uiți că eu nu te pot te arunc departe sau fug departe de tine, dar

e dăna ce nu poți bine, dacă mă silești să-mi stric
cât șrul nestabil și astfel să-mi potienesc ntelesul.
ina care va să zică, gnomule, dacă asta-ți este datul
acă tu, improvisatorul, ești legat de acompania-
cel mare, cu care sufletul meu are legături
de sosirea ta sub coatele lui, atunci improvi-
a melodică este în esența ei roaba acompania-
ui. Numai inventivitatea melodică este a ta;
ști să construiești, pe seria eternă de acorduri
ludiului, infinite jocuri, după generozitatea și
amentul fantaziei tale; toate însă trebuiesc să
din ritmul lui. Altmintrelea, fie cât de torturată
clură, cât de variată ca forme, cât de bogată
și psături, cântarea ta va fi monstruoasă, absurdă,
bilă.

ând în valurile de acorduri pe un ton, lente și
te, ale preludiului, tu vei nimeri alt ton și vei
ită mersul melodiei tale; sau când, pe o cascadă
itate a lui, vei voi să te oprești ca să faci o
ură ad libitum, vei fi un gnom prost, care nu
fi ascultat decât în bătae de joc, și care merită
ceafă și aruncat cu dispreț departe pentru in-
ala și prostia lui, — fiindcă a avut neomenia
rvie cu un charivari în sublimul preludiu.
cea dibăcie de a-ți strecura cu o potrivită
e, în mersul preludiului etern, potrivită la in-
melodică de câteva tacte, acea virtuozitate, este
ce numim stilul.

I. L. Caragiale.

Cronice“ din parohii.

ea dintâi carte ce-a dat-o bunul Dzeu oa-
r a fost natura, în care citeau podoabele
ailor (oamenii) perfect, cunoșteau din ea
eu în toată plenitudinea sa. Văzând fiii
stului Creator lucrurile, a căror taină cre-
r nu o puteau pătrunde, s'au închinat Lui
preamărit în modul și forma șoptită de
gul sentimentelor și de priceperea lor.
o mai târziu n'a fost de ajuns cartea cea
artie și așa Dzeu le-a dat oamenilor s. Scrip-
bine din care învățăm multe, multe, înainte de
inut vedem că lumea s'a creat în timp.

Națiunile încă nu le aflăm deodată cu spada
atingă și n'au organizație din început, ci se
manială și ele, se cultivă și progresează din
, s'au în vreme, rostogolindu-se peste veacuri,
'unindu-și unele viața prin dușmani, absor-
sibile se altele; cele norocoase însă răzbesc prin
nu-și, plutesc peste secolii odată mai vesel,
primiți mai îngrijați, până ce ajung pe malul
lestru-
noastre și le vedem azi pe toate subsu-
cu istoria neamului. Cu drag își mai ce-
nat
fiice popor trecutul îndepărtat al strămo-
ști să
săi! Își dă toți galbenii pentru o filă din
te pe
sa, fie aceea zdrențuită chiar.

Dar de unde își știu națiunile povestea plă-
mădirii și a războirii lor? Din notițele veacuri-
lor, din cronicile rămase din acele răsletite vremi,
când lângă »craiu« un cărturar culare însemnă
ciocnirile între popoare, cu negreală din funin-
gine. A fost negreala din scrum ori din bozâi,
este irrelevant, miezul chestiei e însă, că ochiul
istoricului poate fugi azi prin luminiș pân' la
ivirea primului cărd de oameni, ce-a petrecut pe
plaiurile întinsei noastre țări, și-l urmărește pe
acela și pe altele ce se lipesc de cel întâi so-
sit, în toate manifestațiunile sale. În răstimpuri
se părăndă popoare pe aici, unele trăesc zile
numai, altele ani mulți — puțini. Cronica le
știe la toate ascunzisorile, cuiburile într'atâta,
că se înșghiabă romane chiar din relațiunile so-
ciale ale acelor neamuri.

N'a păstrat cronica notițe numai despre
pământul țării noastre bătut de atâta potop de
om, ci în graiul limpede poți cell obârșia și
vrednicia celor două popoare culte a grecilor și
Romanilor și câte altele.

Fericit este azi ochiul cărturar, căci nu se
oprește în mormane de păcură, în câmpuri in-
tunecoase, când i dor să cunoasca un popor
sau altul, ci la ureche i-se povestesc întâmplă-
rile ori cărui veac ce dorește, începând cu sta-
bilirea canonului săptămânal din cartea lui Moise
și sfârșind cu asaltul dela Fântânele, ori cu
proaspătul război desfășurat în Japonia în zi-
lele trecute.

Nu este însă tot așa de norocos ochiul
din strana bisericeii, căci el nu poate ajunge,
șarmanul, nici la anul de zidire al bisericeii, în
care cântă condace și tropare. La așezarea pie-
tri din fundament vor fi încrestat de abunăseamă
undeva cei patru numeri, să știe robii următori
vremea când s'a ridicat biserica, dar înzădar,
că la renovarea faculă de preotul următor a uitat
și acela să încresteze undeva anul zidirii. Așa
s'a încheiat lanțul neglijării croniceii conzecvent,
încât azi cu greu poți înșgheba, din notițele aflate
în parohie, o icoană limpede a trecutului vr'unei
comune bisericesti.

Actele be renitență au fost totdeauna frate
cu procesele disciplinare, cari dacă le-ai inten-
tat azi, ai află de oameni, pe norii grei ce-au
plutit peste bisericile noastre cele ciuntite la
turn, de săcuri dușmănoase. Preoțimea noastră
înainte cu două sute de ani numai, a stat la
nivel cultural neînchipuit azi de noi; acelor
»stegari« credincioși și plini de tărie duhovni-
cească, li-s'a risipit deabunăseamă vremea în
jurul bisericeii, împroșcând din jurul ei vrășmașii
fără astâmpăr. Asta o conchidem din tezele că
ispitele au fost multe, pe cari le-au învins, și
vijeliile au fost punerice, și totuși ni-au păs-
trat cu zelul curat al lor, altarul, crucea... În

Învălmășeala prigonirilor s'ar fi întors preoții nu odată cu mulțămită cătră Dzeu, că i-a învrednicit să pună în sân s. antimis, s. cruce și pătrafrul, ca așa să scape din perire, — vremile turtunoase nu le-a dat răgaz să încresteze fie pe un băț de alun măcar anul zidirii. Iată întâiul motiv, că ne lipsescă cronicile; vor fi ele și altele, dar să le lăsăm celealte. Peste Biserica noastră (istoria ei) plutește ceață, ici-colo se zărește colț luminos dar în dar amurgit.

(Va urma)

Nr. 486/1906.

Se anunță preventiv, că pământurile fondului preotesc diecezan din Sânmihaiul-român de 1561⁷⁸⁴₁₆₀₀ și din Chișoda de 435 jughere catastrale se vor esarinda în primăvara anului 1907 cu începere dela 1 Octomvrie al aceluși an pe restimp de 6 ori 10 ani.

Arad, din ședința consistorială a senatului episcopesc ținută la 9/22 Martie 1906.

Joan J. Papp m. p.,
Episcop.

Convocare.

În conformitate cu dispozițiunile §-lui 23 din statutele »Reuniuni învățătorilor dela școlile populare gr. or. rom. din protopopiatele: Timișoara, Belint, Coimloș și Lipova«, prin aceasta se convoacă adunarea generală ordinară a despartământului Timișorii pe Joi în 6/19 Aprilie a. c. în școala noastră confesională din comuna Șag, pe lângă următoarea

PROGRAMĂ:

1. La 10 ore a. m. chemarea Duhului sfânt și părăstas pentru sufletul răposatului P. Jurma, fost învățator în Șag.
2. »Propoziția simplă«, prelegere practică, ținută de învățătorul Antonin Nevrincean cu elevii sei.
3. Deschiderea adunării.
4. Constatarea membrilor prezenți.
5. Alegerea alor doi bărbați de încredere pentru verificarea protocolului.
6. Raportul președintelui, cassarului și al bibliotecarului.
7. Ascultarea disertațiilor, înșinate cu 3 zile înainte la președinte.
8. Discuțiuni asupra prelegerii practice și a disertațiilor.
9. Propuneri și interpelări.
10. Designarea locului și fixarea timpului pentru anunțarea proximă.

Săcușigi, 13/26 Martie 1906.

D. Sebeșan
președ.

C. Micu
not.

CRONICA.

Alegere de preot. Cu bucurie înregistrăm la vacanța parohie din Almaș, a fost ales să se ocupe cu totalitatea voturilor, absolventul teologilor Feier din Pleșența.

Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român. Primiim următoarele două

Aviz! În conformitate cu deciziunea centrală Nr. 68 din 19 Martie a. c. se aduce la cunoștință de părtămintelor „Asociațiunii“ și a românilor, la care aceasta s'a adresat în afara Asociațiunii generale române din București, că la r. u. de interne, prin ordinațiunea sa Nr. 14 13 Martie a. c., a oprit „Asociațiunea“ dela și înzestrarea pavilionului Românilor din partea etnografică a Expozițiunii, și că Comitetul deși convins că această ordinațiune nu are legalitate de drept, — totuși, spre a nu expune „Asociațiunea“ la alte neplăceri mai grave, — a lăsat în tărâmbie acțiunile începute și a încunostințat Comitetul general al Expozițiunii despre această hotărâre la 21 Martie 1906. Prezidiul „Asociațiunii“:

Soluțiune.
Aviz! În calitate de Delegat al Comitetului Expozițiunii generale române din 1906, încercăm să conducem lucrările pentru înzestrarea Partii etnografice al Românilor din Ungaria, și în conformitate cu ordinațiunea D. Ministrului r. u. de interne Nr. 14 13 Martie a. c., prin care „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“ a fost delimitată dela aranjarea Pavilionului amintit, și din această cauză și sistat acțiunea începută în scopul arătat. Prin urmare, rugăm pe toți aceia, cari au făcut pregătiri pentru participarea lor la Expozițiune, să continue acțiunile începute și să aștepte avizul comisariatului Forțelor care fără îndoială va lua în timpul cel mai curând dispozițiunile necesare ca acțiunea sistată „Asociațiunii“ să se continue pe altă cale și ca din Ungaria să nu rămână ne-reprezentați în partea etnografică română a Expozițiunii.

Și până atunci rog pe toți aceia cari se ocupă de această parte a Expozițiunii să fie binevoiască a se adresa pentru ori-ce informații la mine în Sibiu, strada Morii Nr. 6. Sibiu, în 1906. Dr. C. Diaconovich.

Românii din Rusia. În „Annales de Géographie“ anul XV, 1906 p. 9 și urm. dă D. Artoff aflat în cetin în „Sămănătorul“ — o scurtă expunere a jurărilor etnografice și lingvistice din Rusia, din recensământului din 1897. Iată ce aflăm despre „Rassa latină e reprezentată aproape exclusiv prin Valahi, cari, în număr de 1,121,669, locuiesc în Basarabia (920.919). Ei se mai află în Podole, în țările Balta și Olgopol, în guvernamentele Chapa dețele Añanov, Elisavetgrad și Tiraspol) și în slav (județele Ecaterinoslav și Bahmut) și în (județul Berdianse). În Polonia nu-s decât 522 cari 5212 bărbați. În caucazia există colonii în provincia Cuban, județul Temriuc și în Peninsula Mării Negre, cu populațiune totală de 1000 suflete (în Caucazia întregă 732). La urma urmei e adnexată o hartă etnografică a Rusiei.

Pentru ajutorarea muncitorilor români din Banat, Ardeal și Ungaria, cari caută de lucru, și pentru a se putea duce greul vieții, și pentru a evita pedeca astfel emigrarea Românilor de aici la

Agrarul", organul societății agrare a marilor ari din România, face propunerea ca la lucră-
nomice și silvanale din România să fie angajați
inreg linie Români din Ardeal, Banat și Ungaria,
ales să se aducă Sârbi, Bulgari, Ruteni și Secui, ca
teologum. Spre acest scop ar trebui să se înființeze
inia o agenție pentru furnizarea de muncitori

Se caută

n culegător tipograf

la Tipografia diecezană din Arad.

onica bibliografică.

escând interesul publicului românesc dela
tra literatură, pe de altă parte pentru
că revista noastră pătrunde în multe
ca singur izvor de informațiuni culturale,
socotit că e bine să începem a publică,
de număr, informațiuni de natura celor
m să urmeze aci.

și *Viata Românească*, anul I 1906, Nr. 1 Martie
e Nr. Manolescu 2.) directori: C. Stere și P. Bujor;
ea pe fiecare lună. Prețul abonamentului: Pe an 15
n" a 1/2 an 7 cor. 50 fil. Abonamentul se poate
în trei rate de câte 5 cor. din 4 în 4 luni.

arătă prinsul bogatului n-r. 1: este următorul: Cătră
pregă — N. Gane: Cum am început să traduc pe
tinne — A. Vlăhuță: Datorii vechi (nuvelă). — P.
iatului Foloasele studiului biologiei. — A. Philipide:
l mai critică literară. — A. Savri: Ursitul (versuri)
stată Sărcăleanu: Cântarea pătimirii noastre (O.
le și c. — M. Sadoveanu: Pustiul (nuvelă). — G. Ibrăi-
în par Dela M. Kogălniceanu la T. Maiorescu. — C.
Poezii imedite, de C. Conachi. — Nicanor: Mis-
cari și G. I.: Cronică literară (Autori și curente)
proieș. și Dr. P. Bogdan: Cronică științifică. — I.
mform Cronică pedagogică (Studiul timbilor). — C. S.:
tiu, și internă („Foamea constată” și chestia agrară).
tere: Cronică externă (Urmările războiului ruso-
Revoluția din Rusia). — Recenzii. — Revista
or. — Mișcarea intelectuală în străinătate. —
afie.

esta este cuprinsul primului număr al revistei
Românească”, care va apărea lunar, într'o ex-
de cel puțin câte 150 pagini.

șirarea chiar a materialului cuprins în numărul
Podoe face a înțelege, că această revistă dispune
e Cheparat științific de rangul întâi; iar cetind ar-
și serioase, științifice și literare, dar mai ales
și în de informațiuni și inviațiuni în ce privește
at 527 area intelectuală a omenirii în prezent; — tren-
nii socotim revista d-lui C. Stere și soții din Iași
în și nivel cu vechile reviste ale marilor nea-
tală Revue des deux-monds, etc.) să recunoaștem în
urma Românească”, ceea- ce s'ar fi visat — poate —
tul” (din Cluj) să fie: Si licet...

o element nou și absolut necesar pentru pregă-
realului unității noastre culturale, cunoașterea
rier românești, ex asse, ni se dă tot prin acea-
nistă. Și — ni se impune aci o paranteză — e

Intr'adevăr mișcător articol basarabeanului Sărcăleanu,
despre „poetul pătimirii” al „în străinătului Ardeal”.

Se cultivăm inima, „unitatea” de simțiri, să lu-
minăm mintea, cu româneasca învățătură, cu învățatura
omenească pusă în lumină românească, — — la acea-
sta s'a angajat „Viața Românească”. *Secula.*

Sămănătorul din București, Nr. 10 (V.) dela 5
Martie, cuprinde un articol despre Teatrul național al
Căpitalei românești (II) de d-l N. Iorga. O energică
critică, indicând păcatele și remediarea lor în
acea înaltă instituțiune. Mai cuprinde poezii de O.
Carp, D. Anghel, Corneliu Moldovan; nuvele și schițe,
de I. Boteni, etc. și obicinuita cronică literară. Ilustrații:
Serată la I. S. Sturdza Vv. (1822—8) și „Măria Sa
Consulul străin”.

Nr. 11 cuprinde: N. Iorga, Desbateri, rapoarte și
premier. — X. Cugetari. — O. Carp: Dela mare (poe-
zie) — I. Boteni: Ne-am iubit de copilași (nuvelă).
— P. Cerna: Inseninare (poezie). — P. Antonievicz:
O zi din viața mea. — N. Iorga: Cronică. — Ilustrații:
La vânat și Hora (după Doussault).

În primul său articol, energicul director al re-
vistei indică rostul premiilor Academiei: „Scriitorii nu
sunt, nu trebuie să fie mijlogi, pentru a întinde mâna,
să li-se dea acel ban al Academiei, care nu e pomană
cătră un sărac, ci concretizarea, închegarea unei părți
mici din recunoștința neamului”.

Luceafărul (Nr. 5. V.), cuprinde: Două scrisori
de Al. Vlăhuță; Pinteza Viteazul, dramă istorică de V.
E. Moldovan; un foarte judicios studiu critic asupra
cărții lui C. Sandu „În urma plugului” de Marin Si-
mionescu-Rimniceanu; Poezii de O. Goga și Fatma;
un studiu critic al lui I. Paltin despre M. Sadoveanu
„Aminuirile căprarului Gheorghita”; cronică, etc. Ilus-
tății artistice: Hora, școala din Săliște, Episcopul N.
Popea.

Această revistă e într'adevăr la nivel artistic,
dar îi lips ște varietatea și bogăția de material, răs-
nită de mulți cetitori.

Nelușă, revista umoristică ce apare în editura
„Luceafărului”, Nr. 5, a apărut, cu un cuprins plăcut
și plin de spirit.

Viața Literară, Nr. 10, are un bogat cuprins de
nuvele, schițe, studii literare și poezii. Cuprinde: Casa
artiștilor, de A. Vlăhuță; Cuscri (poezie) de G. Coș-
buc; Thali (schiță) de I. A. Basarabescu; Libeda, de
A. Naum; Dragoste veche, de I. Minulescu; O farsă a
Direcțiunei Teatrului de I. Gorun (Al. I. Hodoș); Că-
tece, de Z. Bărsan; Cronică literară, Il. Chendi; O
spaimă (nuvelă), Cazaban; Sonet, N. G. Nicolescu;
Fânul sf. Arhanghel (poveste) Șt. Tuzescu; Informa-
țiuni literare și artistice; Bibliografie.

Nr. 11 din „Viața Literară” are de asemenea un
bogată cuprins; cu articole de I. Gorun, G. Coșbuc
(Scutul-poezie), T. Cercel, C. Pavelescu. Il. Chendi
(Solidaritate...), Cioflec (cronică artistică), Maria Cun-
țan, E. Lovinescu (Un studiu asupra raportul dintre
artă și morală), Artur Gorovei (Om și fiară-schiță),
etc.; și judicioase informațiuni literare și artistice.

Telegraful Român, din Sibii publică regulat o
rubrică literară, bine condusă și cuminte în aprecieri,
O redactează Ioan Paltin (Duma).

Tribuna din Arad se remarcă prin foiletoanele
d-lui I. Slavici, despre educațiune. *Sfin.*

Concurs.

În temeiul ordinului Ven. Consistor orădan d'to 23 Februarie (8 Martie), Nr. 333/32 B. 1906, parohia din **Șuncuiuș**, prin strămutarea lui I. Simoc, se decretează vacanță, iar pentru îndeplinirea ei, prin aceasta se escrie concurs cu termen de alegere pe ziua de **26 Martie (8 Aprilie) 1906.**

Venitele împreunate cu acest post sunt: 1. Dela fiecare număr de casă, ca rescumpărare a birului preoțesc, câte 3 cor. Competința cantoratului și a sfântului, conform uzului din trecut, rămâne în vigoare. 2. Extravilanul de 1 și 1/2 jugh. cat. 3. Șolele uzuate. 4. Întregirea dotației dela stat, conform calificației fiitorului preot.

Concurenții își vor înainta actele după regulele în vigoare, subscrisului în Birtin. (u. p. Rév) până la 23 Martie (5 Aprilie) 1906, iar până cu 8 zile înainte de alegere se vor prezenta în s. biserică din Șuncuiuș, pentru a-și dovedi aptitudinile în slujba dumnezeiască, oratorie, cant și tipic.

Dat în ședința comitetului parohial, ținută la 5/18 Martie, 1906.

Comitetul parohial

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu* pprezvitelerul Petేశului.

—□—

2—3

În sensul ordinului Venerabilului Consistor orădan cu datul 31 Ianuarie v. a. e., Nr. 81/8 B. pentru îndeplinirea postului de capelan temporal sistemizat pe lângă veteranul paroh Zaharia Moga din **G.-Rohani** protopopiatul Beliului se publică concurs cu termen de alegere în **4/17 Aprilie a. c.**

Dotațiunea constă: a) din 1/2 pământul parohial de 14 jugere, b) 1/2 competență de pășunat alor 8 jugere, c) 1/2 din câte o măsură cucuruz dela 70. case ca bir preoțesc, d) ștolele îndatinat tot în 1/2, e) câte o zi de lucru dela fiecare casă, f) întregirea dotațiunei ce-i compete unui capelan din vistieria statului.

De locuință se va îngriji alegândul capelan.

Reflectanții la această capelanie sunt poștiți a-și înainta suplicele lor provăzute cu documentele necesare și adresate comitetului parohial, până în preziua alegerii la subsemnatul în F.-Giriș (F.-Györös) p. u Tenke; având până în 8 zile înainte de alegere, a se

prezenta în sf. biserică de acolo spre a-și dovedi teritatea în cele rituale și în oratorie.

Rohani la 12/25 Februarie 1906.

Comitetul pu

În conțelegere cu mine: *Petru Serbu*, preot

—□—

Specialist în pălării preoțești

Cercetați marea prăvălie

alui

Sommer Jozs

Arad, Strada principală în palat

ricel rom.-catolice,

Fondată la anul 1863,

în care vor afla îndeosebi domnii p

pălării preoțești

de calități deosebite și dela cei mai experți meștrii, cu prețurile cele mai ieftine ce se pot găsi lângă asta on. public român va găsi în magazin pe lângă serviciu prompt, având un ducător al prăvăliei pe un român, ca să fie pe deplin mulțumiți, următoarele

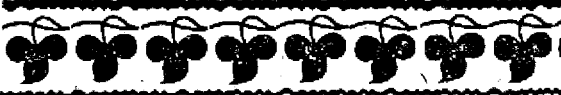
pălării de tot soiul, cilindre, și cămăși de vară, gulere, manșete, mănuși, cravate, ciorapi, bastoane, umbrele, și bricelele cele mai renumite franceze și engleze.

Sperând, că on. public român din orice vîncie mă va onora cu vizitele sale pe toată încrederea în firma prăvăliei mele deosebită stimă:

2—5

Iosif So

Specialist în pălării preoțești de tot soiul

„Janus” institut de asigurare mutuală pe viață în Viena este cel mai vechiu „Institut mutual de asigurare pe viață” pentru Austro-Ungaria.

Se bazează pe legile mutualității în puterea cărora accidentul capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

Premii ieftine. Condiții de asigurare favorabile.

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duiel și sinucidere după 50 zile. Asigurare gratuită pentru caz de războin. — Fără timbru de poliță și taxă de stat — Plătire la moarte.

Starea de asigurare 111.000.000 cor. | Avera institutului 31.000.000 cor.

Sumele de asigurare plătite până acum 56.000.000 cor.

Informațiuni îndatoritoare dă:

Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabric.

Lerchengasse Nr. 17. (N-rul Telefonului: 422).

Tiparul și editura tipografiei diecesane din Arad — Redactor responsabil: **Roman R. Ciorogariu.**